

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาค้นรายละเอียดดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
  - 1.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง
  - 1.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ
  - 1.3 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น
2. สภาพทั่วไปของเทศบาลตำบลห้วยน้ำคำ
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
4. กรอบแนวคิดการศึกษา

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

1.1 ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

เวอร์บาร์, ไน และคิม (Verba, Nie and Kim. 1978 : 46 ; อ้างถึงใน สิทธิพันธ์ พุทธหุน. 2544 : 156) ได้นิยามการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่า หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่มีความถูกต้องตามตัวบทกฎหมายของประชาชน ซึ่งมีวัตถุประสงค์อาจจะมากหรือน้อยก็ตาม การมีอิทธิพลในการเลือกสรรเจ้าหน้าที่รัฐบาล และตลอดจนการกระทำ หรือ ดำเนินการต่าง ๆ ของเจ้าหน้าที่เหล่านั้น

ฮันดิงตัน และเนลสัน (Huntington and Nelson. 1977 : 23 ; อ้างถึงใน สิทธิพันธ์ พุทธหุน. 2544 : 135) ได้ให้ความหมายว่าการมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง กิจกรรมที่บุคคลมีจุดประสงค์เพื่อให้มีอิทธิพลในกระบวนการตัดสินใจของรัฐบาล โดยมีลักษณะที่น่าสนใจหลายประการดังนี้

1.1.1 การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นเรื่องของกิจกรรมไม่ใช่ทัศนคติ
ความรู้สึกนึกคิดหรือความเชื่อทางการเมือง แม้ว่าจะมีการยอมรับว่าทัศนคติทางการเมืองจะมี

ผลต่อรูปแบบ หรือการแสดงออกของการมีส่วนร่วมทางการเมืองก็ตาม

1.1.2 การมีส่วนร่วมทางการเมืองนี้เราใช้สำหรับบุคคลธรรมดา ไม่ใช่กับ
นักการเมืองหรือผู้นำการเมือง เพราะกลุ่มคนดังกล่าวมีอาชีพและหน้าที่ในการเมืองอยู่แล้ว

1.1.3 การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นเรื่องราวของการแสดงออก เพื่อให้
ให้ผลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล หรือผู้นำประเทศ ทั้งในแง่สนับสนุน คัดค้าน หรือ
เปลี่ยนแปลง ฉะนั้นการมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงเป็นได้ทั้งถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย
ใช้วิธีสันติหรือรุนแรง

1.1.4 การมีส่วนร่วมทางการเมืองอาจไม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลง
การตัดสินใจของผู้นำหรือรัฐบาลได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับอำนาจทางการเมืองของผู้มีส่วนร่วมเป็น
สำคัญ

จากความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนดังกล่าว
มาแล้ว พอสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การกระทำของบุคคลที่มีอิทธิพล
ต่อ การเลือกสรรผู้นำทางการเมือง หรือรัฐบาลในระดับชาติและท้องถิ่น และอิทธิพลต่อ
การกำหนดนโยบายสาธารณะ และนำนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งอาจจะเป็นการกระทำโดย
สมัครใจหรือไม่ก็ตาม

1.2 บทบาทของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

เฮอริเบิร์ด (Huerbert. 1982 : 15 ; อ้างถึงใน ทวีทอง หงส์วิวัฒน์. 2527 :
6) อธิบายคำว่า “การมีส่วนร่วมทางการเมือง” ว่าเป็นกิจกรรมที่สมาชิกของสังคมได้กระทำ
ลงด้วยใจสมัคร (โดยมิได้ถูกบังคับให้กระทำ) ที่จะมีส่วนในเรื่องของ

1.2.1 การเลือกสรรผู้ปกครองของทุกคน ไม่ว่าจะเลือกโดยตรง
(ด้วยตัวพวกเขาเอง คือ การออกเสียงเลือกตั้ง) หรือการเลือกสรร โดยอ้อม (ด้วยการที่
“ตัวแทน” ของพวกเขาที่เป็นผู้เลือกแทนพวกเขา)

1.2.2 มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะ ขณะที่ รอเบิร์ต
(Robert. 1987 : 10 ; อ้างถึงใน ทวีทอง หงส์วิวัฒน์. 2527 : 7) บอกว่าการมีส่วนร่วมทาง
การเมืองจะเป็นไปได้ก็ต่อเมื่อมีหลักประกันทางการเมือง รวม 8 ประการ คือ

1) การยินยอมให้ประชาชนมีเสรีภาพที่จะจัดตั้งและเข้าร่วมในกลุ่ม
หรือสมาคมต่าง ๆ

2) การยินยอมให้ประชาชนมีเสรีภาพที่จะแสดงออกความคิดเห็น

(แม้ว่าจะไม่สอดคล้องกับแนวคิดฝ่ายรัฐบาล)

3) การให้สิทธิในการเลือกตั้งอย่างเสรีแก่ประชาชน

4) การเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าแข่งขันเพื่อดำรงตำแหน่ง

ทางการเมือง

5) ให้สิทธิแก่ผู้นำทางการเมือง และพรรคการเมืองต่าง ๆ ที่จะแข่งขัน

และรณรงค์ทางการเมือง

6) ให้เสรีภาพด้านข่าวสารแก่ประชาชน (ไม่ผูกขาดหน่วยงานด้านการเสนอข่าวสารไว้เป็นของรัฐ หรือเป็นของหน่วยงานของรัฐตามลำพัง)

7) การเลือกตั้งจะต้องดำเนินไปด้วยเสรีและยุติธรรม เช่น มีการลงคะแนนแบบลับ และมีการควบคุมการเลือกตั้งมิให้เกิดการฉ้อฉลในการเลือกตั้ง เป็นต้น

8) มีสถาบันที่ทำหน้าที่กำหนดนโยบายรัฐบาล ที่สามารถควบคุมได้ด้วยกระบวนการเลือกตั้ง เช่น คณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา เป็นต้น

1.3 องค์ประกอบของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ไวเนอร์ (Weiner, 1971 : 159-204 ; อ้างถึงใน สิทธิพันธ์ พุทธพูน. 2544 : 155-156) ได้ให้ความหมาย “การมีส่วนร่วมทางการเมือง” เป็นกิจกรรมของประชาชนที่มุ่งมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาลในการตัดสินใจเลือกนโยบายสาธารณะและการเลือกผู้นำทางการเมืองในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ไม่ว่ากิจกรรมเหล่านั้นจะกระทำโดยสมัครใจหรือไม่ก็ตาม ไม่ว่าจะสำเร็จหรือไม่ ไม่ว่าจะจัดตั้งองค์กรเป็นอย่างดีหรือไม่ก็ตามหรือไม่ก็ตามหรือไม่ก็ตามหรือไม่ก็ตามจะไม่เกิดประจำหรือเกิดขึ้นเป็นครั้งเป็นคราว ซึ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามแนวคิดของเขาจะต้ององค์ประกอบ 3 ประการคือ

1.3.1 ต้องมีการกระทำ เช่น การแสดงความคิดเห็นและดำเนินการใด ๆ แต่ทั้งนี้ไม่รวมทัศนคติและความรู้สึก

1.3.2 เป็นไปโดยสมัครใจ

1.3.3 ต้องมีทางเลือกหรือทางเลือกมากกว่าหนึ่งเสมอ

1.4 ความสำคัญของการมีส่วนร่วม

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 เป็นรัฐธรรมนูญที่ผ่านการลงประชามติโดยตรงของประชาชน การได้มาซึ่งรัฐธรรมนูญฉบับนี้ จึงถือเป็นเรื่องที่สำคัญของกระบวนการเรียนรู้ทางการเมืองของประชาชน รวมทั้งได้เปิดโอกาส และส่งเสริม

ให้ประชาชนได้เข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ทางการเมือง ด้วยการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ในรูปแบบของการร่วมระดมสมอง ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมรณรงค์ เรียกร้อง และร่วม ยื่นข้อคัดต่อสู้ เพื่อให้ได้สิ่งที่ปรารถนาตามหนทางประชาธิปไตย ดังจะเห็นได้จากรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 หมวด 5 แนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของ ประชาชน มาตรา 87 รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังต่อไปนี้

1.4.1 ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผน พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น

1.4.2 ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจ ทางการเมืองการวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ และสังคม รวมทั้งการจัดทำบริการสาธารณะ

1.4.3 ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ ในรูปแบบขององค์กรทางวิชาชีพ หรือตามสาขาอาชีพที่ หลากหลาย หรือรูปแบบอื่น

1.4.4 ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้มแข็งในทางการเมือง และจัดให้มีกฎหมายจัดตั้งกองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองเพื่อช่วยเหลือการดำเนินกิจกรรม สาธารณะของชุมชน รวมทั้งสนับสนุนการดำเนินการของกลุ่มประชาชนที่รวมตัวกันใน ลักษณะเครือข่ายทุกรูปแบบให้สามารถแสดงความคิดเห็นและเสนอความต้องการของชุมชน ในพื้นที่

1.4.5 ส่งเสริมและให้การศึกษแก่ประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาการเมือง และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมทั้งส่งเสริม ให้ประชาชนได้ใช้สิทธิเลือกตั้งโดยสุจริตและเที่ยงธรรม การมีส่วนร่วมของประชาชนตาม มาตรฐานนี้ต้องคำนึงถึงสัดส่วนของหญิงและชายที่ใกล้เคียงกัน

ดังนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้มีบทบัญญัติที่ส่งเสริมให้ ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างกว้างขวางในหลายๆ ทาง เช่น การมีส่วนร่วม ที่เกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพ การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม การมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ การมีส่วนร่วม ในกระบวนการเลือกตั้ง รวมทั้งการมีส่วนร่วมตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐ เป็นต้น

1.5 ระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การจัดลำดับความสูงต่ำของการเข้าร่วมทางการเมืองประเภทต่างๆ มักจะยึดหลักเชิงตรรกะหรือนัยที่ว่า การเข้าร่วมทางการเมืองแต่ละประเภทรูปแบบนั้นก็ใช้ทรัพยากร เช่น เวลา เงินทอง ตลอดจนพลังงาน และอื่นๆ ที่แตกต่างกัน ดังนั้นกิจกรรมการเข้าร่วมแบบใดที่บุคคลได้ให้ความทุ่มเทมาก สูญเสียหรือใช้จ่ายทรัพยากรมากก็จะถือว่าเป็นการเข้าร่วมทางการเมืองที่อยู่ในระดับสูงกว่ากิจกรรมการเข้าร่วมประเภทอื่นๆ ตามลำดับลงไป (Milbrath, 1970 : 18-19 ; Mciver and Cammines, 1980 : 112-114; อ้างถึงใน วสันต์ สุวรรณ, 2547 : 24)

มิลเบรธ (Milbrath, 1965 : 18-20 ; อ้างถึงใน สมบัติ ชำรงชัญวงศ์, 2546 : 385-389) ได้จัดระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับต่ำสุด หรือผู้ดู (Spectator) ไว้ 5 ด้าน ดังนี้

1.5.1 การแสดงความสนใจต่อกิจกรรมทางการเมือง การที่บุคคลจะแสดงความสนใจต่อกิจกรรมทางการเมือง ย่อมแสดงว่าบุคคลนั้นได้รับปัจจัยกระตุ้นทางการเมือง (Political Stimuli) จากสิ่งแวดล้อมมากพอสมควร จนกระทั่งเกิดความสนใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยตนเอง บุคคลที่คาดหวังว่าจะสร้างความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ จะต้องอุทิศความพยายามเพื่อรวบรวมข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเมือง เพื่อเพิ่มพูนความรู้ทางการเมืองของตน กิจกรรมเหล่านี้ถือเป็นรากฐานเบื้องต้นที่จำเป็นในการร่วมกิจกรรมทางการเมืองต่าง ๆ แม้ว่าโดยทั่วไปปัจจัยกระตุ้น (Stimuli) จะถูกส่งผ่านทางสื่อต่าง ๆ มากมาย แต่บางคนอาจจะให้ความสนใจเพียงเล็กน้อยหรือไม่ให้ความสนใจเลย การที่บุคคลจะตอบสนองต่อปัจจัยกระตุ้นทางการเมืองอย่างไร ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขเฉพาะบุคคล โดยทั่วไปการที่บุคคลได้รับปัจจัยกระตุ้นทางการเมืองยิ่งมาก จะยิ่งทำให้บุคคลนั้นมีโอกาสมีส่วนร่วมทางการเมืองมากยิ่งขึ้น

1.5.2 การใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยทั่วไปการที่ประชาชนจะไปใช้สิทธิเลือกตั้งประชาชนจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของการเลือกตั้ง โดยเฉพาะเพื่อเป็นการแสดงออกถึงการเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ทำให้คู่แข่งทางการเมืองจะต้องแสดงความรู้ ความสามารถ และการเป็นผู้มีคุณธรรมเพื่อขอรับความไว้วางใจหรือ ขอลงทุนอนุมัติจากประชาชนให้เข้าไปดำรงตำแหน่งทางการเมือง ดังนั้นการใช้สิทธิเลือกตั้งแม้จะเป็นการแสดงออกในลำดับพื้นฐานของการเมืองที่นับว่าสำคัญมาก โดยทั่วไปการใช้สิทธิเลือกตั้งประกอบด้วยเงื่อนไข 2 ประการ คือ ประการแรกการตัดสินใจ

ว่าจะไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือไม่ ประการที่สอง การตัดสินใจว่าจะเลือกพรรคใดหรือบุคคลใด ซึ่งเงื่อนไขทั้ง 2 ประการขึ้นอยู่กับกระบวนการหล่อหลอมทางการเมืองของแต่ละบุคคล และปัจจัยกระตุ้นทางการเมืองจากสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ โดยทั่วไปบุคคลจะรู้ล่วงหน้าว่าจะมีการเลือกตั้งเมื่อใด ดังนั้น บุคคลจึงมีโอกาสเตรียมการตัดสินใจไว้ได้ล่วงหน้า

1.5.3 การริเริ่มประเด็นพูดคุยทางการเมือง โดยธรรมชาติของมนุษย์ จะให้ความสนใจเกี่ยวกับสิ่งที่เป็นประโยชน์ ต่อตน ดังนั้น บุคคลที่คิดว่าตนไม่ได้รับประโยชน์อย่างใดจากระบบการเมืองก็จะไม่สนใจการเมือง แม้กระทั่งการพูดคุยทางการเมือง แต่บุคคลที่รู้และเข้าใจว่าระบบการเมืองมีความสำคัญและมีประโยชน์ต่อตนอย่างไร จะให้ความสนใจทางการเมืองมาก โดยเฉพาะการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นทางการเมืองที่จะมีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม ดังนั้น ระดับความสนใจเกี่ยวกับการริเริ่มพูดคุยทางการเมืองจึงแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล บางคนไม่สนใจ บางคนสนใจมาก บางคนเป็นผู้รับฟัง บางคนเป็นผู้นำในการเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นทางการเมือง และผู้ที่ผู้นำในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองจะมีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในการต่อสู้ทางการเมืองโดยตรงมากกว่าผู้ที่เป็นเพียงผู้รับฟังความคิดเห็นจากผู้อื่น

1.5.4 การชักจูงให้ผู้อื่นเลือกตั้งผู้ที่ตนสนับสนุน การแสดงออกในการชักจูงให้ผู้อื่น ไปใช้สิทธิเลือกตั้งบุคคลที่ตนเองสนับสนุน รับเป็นความก้าวหน้าอีกขั้นหนึ่งของผู้ที่สนใจเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องทางการเมือง ลักษณะของการแสดงออกเช่นนี้มีลักษณะคล้ายกับการเป็น “หัวคะแนน” ของผู้แข่งขันทางการเมือง เป็นการแสดงออกถึงการผูกพันทางการเมืองที่ชัดเจนมากกว่าแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการพูดคุยทางการเมือง ทั้งนี้เพราะ ได้แสดงความคิดเห็นด้วย และเชื่อว่าผู้ที่ตนสนับสนุนจะเป็นผู้นำทางการเมืองที่ดี สามารถสร้างสรรค์ประโยชน์ให้แก่สังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.5.5 การติดกระดุมหรือติดสติ๊กเกอร์ เป็นการแสดงออกอย่างเปิดเผย ให้บุคคลทั่วไปรู้ว่าตนให้ความสนับสนุนพรรคการเมืองใด หรือคู่แข่งทางการเมืองคนใด ทั้งนี้เพราะการติดกระดุมที่เป็นสัญลักษณ์ของพรรค หรือของผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ปกเลื้อย่อมเป็นการประกาศตน ในฐานะผู้สนับสนุนอย่างชัดเจน หรือการติดสติ๊กเกอร์ที่รถยนต์ย่อมเป็นการแสดงเจตนาของเจ้าของรถยนต์ว่าตนสนับสนุนผู้ใด และมีลักษณะของการช่วยโฆษณาเผยแพร่อีกทางหนึ่งด้วย การกระทำเช่นนี้อาจมีผลในการโน้มน้าวผู้ใกล้ชิดที่ยังมิได้

ตัดสินใจให้เข้าร่วมสนับสนุนเช่นเดียวกับตนได้ โดยเฉพาะบุคคลที่อยู่ในกลุ่มเดียวกันจะสามารถสร้างอิทธิพลในการชักจูงได้ง่าย

จะเห็นได้ว่าจากการจัดระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมืองข้างต้น ได้ยึดถือหลักเกณฑ์ในเรื่องของการใช้ทรัพยากร เช่น เงิน เวลา ตลอดจนกำลัง หรือพลังงานที่ทุ่มเท ลงไป หรืออื่น ๆ ในการเข้าร่วมหรือดำเนินกิจกรรมนั้น ๆ กิจกรรมใดที่ปัจเจกบุคคลได้ทุ่มเทให้อย่างมาก มีการใช้หรือสูญเสียทรัพยากรมาก ถือว่าเป็นการเข้าร่วมทางการเมืองที่อยู่ในระดับสูงกว่ากิจกรรมประเภทอื่น ๆ ลดลงตามลำดับ (Milbrath. 1970 : 18-19 ; Mciver and Carmines. 1980 : 112-114 ; อ้างถึงใน วสันต์ สุวรรณ. 2547 : 61)

1.6 การนำแนวคิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองมาปรับใช้

จากแนวคิดของ มิลเบรท ทั้ง 5 ด้านนี้ ผู้ศึกษาได้นำมาปรับใช้เพื่อให้ความสอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพของเทศบาลตำบลห้วยนาคว อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็น 5 ด้าน ดังนี้

- 1.6.1 ด้านการรับทราบข่าวสารทางการเมือง
- 1.6.2 ด้านการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง
- 1.6.3 ด้านการพูดคุยในเรื่องประเด็นทางการเมือง
- 1.6.4 ด้านการชักจูงผู้อื่นให้เลือกผู้ที่ตนสนับสนุน
- 1.6.5 ด้านการแสดงตัวเป็นผู้สนับสนุน

โดยสามารถอธิบายถึงการจัดระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยใช้หลักเกณฑ์ในเรื่องดังกล่าวข้างต้น ได้ดังนี้ การรับทราบข่าวสารทางการเมือง จากทางหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์อินเทอร์เน็ต หรือกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน ในการรับทราบข้อมูลข่าวสารนั้น จะสะดวกและง่าย เนื่องจากข้อมูลข่าวสารนั้นมีให้รับทราบได้ตลอดทั้งวัน ความพยายาม ความตั้งใจจึงไม่มากนักเมื่อเทียบกับการใช้สิทธิเลือกตั้ง ซึ่งนานๆ ครั้ง จึงจะมีการเลือกตั้งเกิดขึ้น และในการใช้สิทธิเลือกตั้งแต่ละครั้งก็ใช้เวลาไม่มากนัก รวมทั้งความตั้งใจก็ไม่มากนัก เมื่อเทียบกับการพูดคุยในเรื่องประเด็นทางการเมือง ซึ่งจะใช้เวลาและความตั้งใจที่สูงกว่าในการพูดคุย แลกเปลี่ยน ความคิดเห็นซึ่งกันและกันเกี่ยวกับประเด็นทางการเมืองต่างๆ ตามข้อมูลข่าวสารที่ตนสนใจ รวบรวม หรือรับทราบมา แต่การพูดคุยในเรื่องประเด็นทางการเมืองหากนำไปเทียบกับการชักจูงผู้อื่นให้เลือกผู้ที่ตนสนับสนุนซึ่งจะต้องแสดงทั้งความคิดเห็นแล้ว ยังจะต้องมีความเชื่อมั่นด้วยว่าผู้ที่ตนสนับสนุนนั้นจะเป็น

ผู้นำที่ดี และสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าว ตลอดจนสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้เป็นอย่างดี แต่ทั้งนี้เมื่อนำไปเทียบกับการแสดงตัวเป็นผู้สนับสนุนแล้ว การชักจูงผู้อื่นให้เลือกผู้ที่ตนสนับสนุนก็ถือว่าอยู่ในระดับที่ต่ำกว่า ดังนั้น การแสดงตัวเป็นผู้สนับสนุนจึงเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่อยู่ในระดับที่สูงกว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านอื่นๆ ส่วนระดับรองลงมาจะเป็น การชักจูงผู้อื่นให้เลือกผู้ที่ตนสนับสนุน การพูดคุยในเรื่องประเด็นทางการเมือง การใช้สิทธิเลือกตั้ง และการรับทราบข้อมูลข่าวสารทางการเมืองจึงเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่อยู่ในระดับต่ำสุด

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ

2.1 ความหมายของการกระจายอำนาจ

โกวิทย์ พวงงาม (2544 : 26-29) ได้ให้ความหมายของการกระจายอำนาจไว้ว่า การกระจายอำนาจ (Decentralization) คือ การโอนกิจการบริการสาธารณะบางเรื่องจากรัฐ หรือองค์การปกครองส่วนกลาง ไปให้ชุมชนซึ่งตั้งอยู่ในท้องถิ่นต่างๆ ของประเทศ หรือหน่วยงานบางหน่วยรับผิดชอบจัดทำอย่างเป็นอิสระจากองค์กรปกครองส่วนกลาง ดังนั้น เห็นได้ว่าการกระจายอำนาจมี 2 รูปแบบ คือ

2.1.1 การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น หรือการกระจายอำนาจตามอาณาเขต หมายถึง การมอบอำนาจให้ท้องถิ่นจัดทำกิจการหรือบริการสาธารณะบางเรื่องในภายในของแต่ละท้องถิ่นและท้องถิ่นมีอิสระในการปกครองตนเองพอสมควร

2.1.2 การกระจายอำนาจตามบริการ หรือการกระจายอำนาจทางเทคนิค หมายถึง การโอนกิจการบริการสาธารณะบางกิจการจากรัฐหรือองค์การปกครองส่วนกลาง ไปให้หน่วยงานบางหน่วยงานรับผิดชอบจัดทำแยกต่างหากและอย่างเป็นอิสระ โดยปกติแล้วจะเป็นกิจการซึ่งการจัดทำต้องอาศัยความรู้ความชำนาญทางเทคโนโลยีแขนงใดแขนงหนึ่งเป็นพิเศษ

ธเนศวร์ เจริญเมือง (2537 : 10) ได้ให้ความหมายของการกระจายอำนาจไว้ว่า การกระจายอำนาจ เป็นคำในวิชารัฐศาสตร์ ซึ่งหมายถึง ระบบการบริหารประเทศที่เปิดโอกาสให้ท้องถิ่นต่างๆ ได้มีโอกาสในการจัดการดูแลกิจการหลายๆ ด้านของตนเอง ไม่ใช่ปล่อยให้รัฐบาลกลางรวมศูนย์อำนาจในการจัดการกิจการแทบทุกอย่างของท้องถิ่น กิจการที่ท้องถิ่นมีสิทธิจัดการดูแลมักจะ ได้แก่ ระบบการสาธารณสุข ปลอดภัย การศึกษาและ

ศิลปวัฒนธรรม การดูแลชีวิตทรัพย์สิน และการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม ส่วนกิจการใหญ่ๆ 2 อย่างที่รัฐบาลกลางควบคุมไว้เด็ดขาดก็คือ การทหารและการต่างประเทศ

ประยูร อรัญรุท (2541: 171) ให้ความหมายของการกระจายอำนาจไว้ว่า หมายถึง การกระจายอำนาจการปกครองเป็นวิธีการที่รัฐมอบอำนาจการปกครองบางส่วนให้แก่องค์กรอื่นๆ เพื่อจัดทำบริการสาธารณะ โดยมีความเป็นอิสระ โดยสมควร ไม่ต้องขึ้นอยู่กับภายใต้การบังคับบัญชาของราชการส่วนกลาง กล่าวอีกนัย คือ รัฐมอบหน้าที่บางอย่างในการปกครอง ซึ่งเจ้าหน้าที่ของส่วนราชการเป็นผู้ดำเนินการอยู่ในองค์กร

กล่าวโดยสรุป การกระจายอำนาจนั้น คือการที่รัฐบาลกลางได้มอบอำนาจการตัดสินใจในการบริหารกิจการสาธารณะบางอย่างแก่ส่วนท้องถิ่น โดยอิสระตามสมควร โดยมีเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้ดำเนินการ

2.2 ความสำคัญของการกระจายอำนาจ

2.2.1 การกระจายอำนาจถือเป็นการเปิดโอกาสให้แก่ละท้องถิ่น ได้มีโอกาสในการดูแลจัดการปัญหาของท้องถิ่นเอง และนำมาซึ่งประโยชน์ที่สำคัญยิ่ง อย่างน้อย 5 ด้าน คือ (เชววินัส เสนพงศ์. 2546 : 8-9)

- 1) เป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลกลาง
- 2) ทำให้ปัญหาในแต่ละท้องถิ่น ได้รับการแก้ไขปรับปรุง ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามความต้องการของคนในท้องถิ่นนั้นๆ
- 3) ส่งเสริมให้คนแต่ละท้องถิ่น ได้แสดงความสามารถพัฒนาบทบาทของตนเองในการดูแลรับผิดชอบท้องถิ่นของตนเอง
- 4) เป็นพื้นฐานสำคัญของคนในท้องถิ่นในการก้าวขึ้นไปดูแลแก้ไขปัญหาระดับชาติ
- 5) เสริมสร้างความมั่นคงและเข้มแข็งให้แก่ชุมชนและทั้งประเทศ เนื่องจากปัญหาต่างๆ ได้รับการแก้ไข สังคมมีความมั่นคงและเจริญก้าวหน้า ประชาชนมีคุณภาพและมีบทบาทในการจัดการดูแลสังคมของตนเอง

2.2.2 การกระจายอำนาจการปกครองนั้น มีความสำคัญทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม โดยสรุปได้ประเด็นสำคัญๆ ดังนี้ (ลิขิต ธีรเวคิน. 2520 : 3)

- 1) การกระจายอำนาจเป็นรากแก้วของระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย เพราะประชาธิปไตยต้องประกอบไปด้วยโครงสร้างส่วนบนระดับชาติ และ

โครงสร้างส่วนฐานคือ ระดับท้องถิ่น การปกครองตนเองในรูปแบบของการปกครองท้องถิ่นอย่างแท้จริง คือ รากแก้วเป็นฐานเสริมสำคัญยิ่งของการพัฒนาระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

2) การกระจายอำนาจมีความสำคัญในทางเศรษฐกิจและสังคม ในด้านการพัฒนาชนบท โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งลักษณะดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้ก็ต้องอาศัย โครงสร้างการปกครองตนเองในลักษณะที่มีความเป็นอิสระพอสมควร ซึ่งจะเกิดขึ้นได้นั้น จะต้องมีการกระจายอำนาจอย่างแท้จริง

จะเห็นได้ว่า การกระจายอำนาจไม่เป็นเพียงแต่การเปิดโอกาสให้แก่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองเท่านั้น แต่ยังมีผลต่อทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองอีกด้วย

2.3 ลักษณะสำคัญของการกระจายอำนาจการปกครอง

ลักษณะสำคัญของการกระจายอำนาจการปกครองให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีดังนี้

2.3.1 มีการจัดตั้งองค์กรขึ้นเป็นนิติบุคคลเพิ่มขึ้นจากราชการส่วนกลาง หน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นนี้มีหน้าที่ มีงบประมาณ มีทรัพย์สินเป็นของตนเองต่างหาก และไม่ขึ้นตรงต่อการบริหารราชการส่วนกลาง ราชการส่วนกลางมีหน้าที่เพียงแต่คอยให้การสนับสนุน ดูแล กำกับให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายเท่านั้น

2.3.2 มีการเลือกตั้งสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นทั้งหมดหรือบางส่วน เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเองอย่างใกล้ชิด ถ้าไม่มีการเลือกตั้งคณะผู้ปกครองท้องถิ่นเลย ก็ไม่นับว่าเป็นการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างแท้จริง

2.3.3 มีอำนาจอิสระในการปกครองตนเองได้ตามอิสระพอสมควร ในการกระจายอำนาจการปกครองนั้น ต้องกำหนดให้หน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจอิสระในการบริหารงาน หรือจัดทำกิจการที่ได้รับมอบหมายได้เองพอสมควร คือ มีอำนาจวินิจฉัยและดำเนินการได้เองด้วยงบประมาณ และเจ้าหน้าที่ของตน

2.3.4 มีงบประมาณและรายได้เป็นของท้องถิ่น ตามหลักการกระจายอำนาจการปกครองนั้น หน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีงบประมาณเป็นของตนเอง

ซึ่งแตกต่างกันจากส่วนกลาง โดยมีรายได้จากการจัดเก็บภาษีอากร ค่าธรรมเนียมต่างๆ และทรัพย์สิน ตลอดจนเงินอุดหนุน(ถ้ามี) เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินกิจการต่างๆ

2.3.5 มีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานที่เป็นของท้องถิ่นเอง นอกจากนี้จะมีงบประมาณแยกเป็นสัดส่วนของตนเองแล้ว การกระจายอำนาจการปกครองนั้น จะต้องมีเจ้าหน้าที่อันเป็นพนักงานของตนเองเป็นส่วนใหญ่หรือทั้งหมด เจ้าหน้าที่เหล่านี้มิได้สังกัดกระทรวง ทบวงในส่วนกลางโดยตรง แต่เป็นเจ้าหน้าที่ของท้องถิ่นแต่ละแห่งนั่นเอง

สรุป ลักษณะสำคัญของการกระจายอำนาจการปกครองให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ การให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจอิสระในการบริหารงาน มีอำนาจวินิจฉัยและดำเนินการได้เอง ส่วนกลางมีหน้าที่เพียงแต่คอยให้การสนับสนุน ดูแล กำกับให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายเท่านั้น

3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น

3.1 ความหมายของการปกครองท้องถิ่น

เกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นนั้น ได้มีผู้ให้ความหมายหรือนิยามไว้หลายท่าน ดังเช่น

อุทัย หิรัญโต (2523 : 2) นิยามไว้ว่า การปกครองท้องถิ่นเป็นการปกครองที่รัฐบาลมอบอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นหนึ่ง จัดการปกครองและดำเนินกิจการบางอย่าง โดยดำเนินการกันเองเพื่อบำบัดความต้องการของตน การบริหารจัดการเป็นรูปองค์การ มีเจ้าหน้าที่ซึ่งประชาชนเลือกตั้งขึ้นมาทั้งหมดหรือบางส่วน ทั้งนี้มีความเป็นอิสระในการบริหารงาน แต่รัฐบาลต้องควบคุมด้วยวิธีการต่างๆ ตามความเหมาะสม

ประทาน คงฤทธิศึกษากร (2535 : 8) นิยามไว้ว่า การปกครองท้องถิ่นเป็นแบบการปกครองที่เป็นผลจากการกระจายอำนาจทางการปกครองของรัฐ โดยจะเกิดองค์การทำหน้าที่ปกครองท้องถิ่นโดยคนในท้องถิ่นนั้นๆ ถูกจัดตั้งและควบคุมโดยรัฐบาล แต่มีอำนาจในการกำหนดนโยบายและควบคุมให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายของตนเอง

จากความหมายของคำว่า การปกครองท้องถิ่น สรุปได้ว่า การปกครองท้องถิ่นหมายถึงการที่รัฐบาลมอบอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่น ที่มีความพร้อมจัดการปกครองด้วยตนเองได้มีส่วนร่วมในรูปคณะกรรมการมีการกำหนด กฎ ระเบียบต่างๆ ร่วมกัน

3.2 ความสำคัญของการบริหารการปกครองท้องถิ่น

3.2.1 การปกครองท้องถิ่นมีความสำคัญ 4 ประการ คือ (ประหยัด หงส์ทองคำ. 2526 : 16-19)

1) การปกครองท้องถิ่นเป็นรากฐานของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

2) การปกครองท้องถิ่นเป็นหัวใจสำคัญที่จำเป็นต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

3) การปกครองท้องถิ่นสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพตรงกับความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

4) การปกครองท้องถิ่นช่วยให้ภารกิจของรัฐบาลกลางลดน้อยลง ทำให้รัฐบาลสามารถอุทิศเวลา เพื่อการปกครองและการบริหารระดับชาติ เพื่อส่วนรวมได้มากยิ่งขึ้น

3.2.2 ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของการบริหารการปกครองท้องถิ่น 4 ประการ คือ (ชวงส์ ฉายะบุตร. 2539 : 9-20)

1) ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น

2) ท้องถิ่นมีโอกาสพัฒนาการปกครองระบอบประชาธิปไตย

3) เป็นการกระจายอำนาจของรัฐบาลกลาง

4) เป็นการพัฒนาท้องถิ่นที่ตนเองอาศัยอยู่

จากความสำคัญของการบริหารการปกครองท้องถิ่น สรุปได้ว่า ท้องถิ่นมีความสำคัญมาก เพราะเป็นรากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง จะเป็นการช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาลให้น้อยลง

3.3 วัตถุประสงค์ของการปกครองท้องถิ่น

3.3.1 การปกครองท้องถิ่นมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1) เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นสถาบันที่ให้การศึกษากลับกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชน โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ในท้องถิ่นที่ตนเองอาศัยอยู่

2) เพื่อประชาชนในท้องถิ่นรู้จักการปกครองตนเอง มีการแต่งตั้ง

เจ้าหน้าที่รับผิดชอบเป็นฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ รับผิดชอบบริหารกิจการของท้องถิ่น ตามอำนาจหน้าที่ที่มีอยู่อย่างอิสระ

- 3) เพื่อเป็นการสนองตอบต่อความต้องการ โดยตรงของท้องถิ่น
- 4) เป็นการแบ่งเบาภาระจากส่วนกลาง

3.3.2 วัตถุประสงค์ของการปกครองท้องถิ่น จำแนกได้ คือ (ชวงส์

ฉายะบุตร. 2539 : 13-14)

- 1) เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระรัฐบาล
- 2) เพื่อสนองตอบต่อความต้องการของประชาชน
- 3) เพื่อความประหยัด
- 4) เพื่อเป็นสถานที่ให้การศึกษา เรื่องการปกครองระบอบ

ประชาธิปไตย

จากวัตถุประสงค์ของการปกครองท้องถิ่น พอสรุปได้ว่า การปกครองท้องถิ่นมีวัตถุประสงค์เพื่อเน้นการกระจายอำนาจ โดยเน้นการปกครองระบอบประชาธิปไตย ให้ประชาชนรู้จักใช้สิทธิ เสรีภาพในการปกครองตนเอง

3.4 หน้าที่ขององค์กรปกครองท้องถิ่น

วารเรน (Warren. 1963 : 184-187 ; อ้างถึงใน ชวงส์ ฉายะบุตร : 18-19)

ระบุถึงหน้าที่ขององค์กรปกครองท้องถิ่นไว้ว่า ควรมีหน้าที่

3.4.1 เป็นงานเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นและเป็นงานที่เกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกในชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน โดยอำนวยความสะดวกในวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่น ได้แก่ การจัดทำถนน สะพาน สวนสาธารณะ สวนหย่อม และแหล่งกำจัดมูลฝอย เป็นต้น

3.4.2 งานเกี่ยวกับการป้องกันภัย รักษาความปลอดภัย ได้แก่ งานตำรวจ งานดับเพลิง

3.4.3 งานเกี่ยวกับสวัสดิการสังคม ได้แก่ การจัดหน่วยบริการด้านสาธารณสุขการจัดศูนย์เยาวชน สถานสงเคราะห์เด็กและคนชรา คนพิการ ห้องสมุดสำหรับประชาชน

3.4.4 งานเกี่ยวกับพาณิชย์ของท้องถิ่น ได้แก่ การจัดตั้งสถานธนาถนูปาล หรือ โรงรับจำนำ การจัดตลาด การจัดบริการเดินรถ

จากหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยการปกครองท้องถิ่น การแต่งตั้งบุคคลเข้าทำงานจะต้องพิจารณาถึงกำลังงบประมาณ กำลังคน และคำนึงถึงความสำคัญจริงๆ ให้สอดคล้องกับภาระหน้าที่และการให้บริการประชาชนในพื้นที่เป็นหลัก

สภาพทั่วไปของเทศบาลตำบลห้วยนาคำ

1. สภาพทั่วไป

1.1 ที่ตั้ง เทศบาลตำบลห้วยนาคำ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของอำเภอขามเฒ่า ห่างจากตัวอำเภอขามเฒ่าประมาณ 20 กิโลเมตร

1.2 พื้นที่ ตำบลห้วยนาคำ มีเนื้อที่ประมาณ 83 ตารางกิโลเมตร หรือ 51,875 ไร่

1.2.1 ภูมิประเทศ เทศบาลตำบลห้วยนาคำมีสภาพทางกายภาพเป็นพื้นที่ราบสูง มีแหล่งน้ำสายสำคัญไหลผ่านคือ ลำห้วยปลาหลด ลำห้วยสี และลำห้วยตาปลา อาณาเขตติดต่อ คือ ทิศเหนือติดต่อกับตำบลอีต๊อก อำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์ ทิศใต้ติดต่อกับตำบลนาสีนวล อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ทิศตะวันออกติดต่อกับตำบลขามเฒ่า อำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์ และทิศตะวันตกติดต่อกับตำบลโพธิ์ทอง อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม

1.2.2 จำนวนหมู่บ้าน จำนวนหมู่บ้านในเขตเทศบาล เต็มทั้งหมู่บ้าน 19 หมู่ ได้แก่ หมู่ 1-19

1.2.3 ประชากร ประชากรในเขตเทศบาลตำบลห้วยนาคำ มีประชากรทั้งสิ้น 13,076 คน (สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง อำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์ ข้อมูล ณ วันที่ 1 มกราคม 2552)

2. สภาพทางเศรษฐกิจ

ราษฎรส่วนใหญ่ในตำบลประกอบอาชีพค้าขายควบคู่ไปกับการเกษตร ทั้งนี้เนื่องจากพื้นที่ตำบลห้วยนาคำเป็นพื้นที่อยู่นอกเขตชลประทาน ประกอบกับพื้นที่เป็นดินเค็ม การทำการเกษตรจึงได้ไม่ดีเท่าที่ควร ในแต่ละหมู่บ้านมีการประกอบอาชีพดังนี้

2.1 การเกษตรกรรมส่วนใหญ่ราษฎรจะทำอาชีพเกษตรกรรมในช่วงเดือนพฤษภาคม ถึง เดือนกุมภาพันธ์ พืชที่ปลูก ได้แก่ ข้าวนาปี

2.2 การปศุสัตว์ ยังมีราษฎรบางส่วนที่ยังมีการทำการปศุสัตว์อยู่ ซึ่งจะมีอยู่ทั่วไปจากหมู่ 1-19 สัตว์ที่นิยมเลี้ยง ได้แก่ โค กระบือ หมู เป็ด ไก่ และปลา

2.3 การค้าขาย ในช่วงหลังจากฤดูเก็บเกี่ยวแล้วมีราษฎรหลายๆ หมู่บ้าน ได้ออกไปค้าขายยังต่างจังหวัด ซึ่งส่วนมากสินค้าที่นำไปขาย ได้แก่ เสื้อผ้า ที่นอน ปลูกหมอน มุ้ง ฯลฯ ลักษณะการค้าขายราษฎรในหมู่ 1,2,3,4,5,10,11,13,16,18,19 จะออกเร่ขายส่วนมาก จะใช้เวลาประมาณ 1 เดือน จึงจะกลับภูมิลำเนา

2.4 การอุตสาหกรรมในครัวเรือน มีดังนี้

2.4.1 หมู่ 1,2,3,4,5,10,11,13,16,18,19 ประชาชนจะรับจ้างเย็บผ้า

2.4.2 หมู่ 6 ประชาชนจะทำราน้ำ

2.4.3 หมู่ 9,12,15 ประชาชนจะทำผลิตภัณฑ์จากยางรถยนต์เก่า

2.5 รับจ้างทั่วไป ประชาชนบางส่วนที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป เช่น รับจ้างตัดอ้อย ก่อสร้าง และขายแรงงาน ส่วนใหญ่จะเป็นหมู่ 6,7,8,9,12,14,1

2.6 หน่วยธุรกิจในเขตเทศบาลตำบลหัวนาคำ

2.6.1 ปิมน้ำมันและก๊าซ จำนวน 3 แห่ง

2.6.2 โรงงานอิฐ จำนวน 2 แห่ง

2.6.3 โรงสี จำนวน 48 แห่ง

2.6.4 ตลาดสด จำนวน 1 แห่ง

2.6.5 ปิมหลด จำนวน 4 แห่ง

2.6.6 ศูนย์จำหน่ายเชื้อเพลิงทุกชนิด จำนวน 1 แห่ง

3. สภาพทางสังคม

3.1 การศึกษา

3.1.1 โรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 6 แห่ง ได้แก่

1) โรงเรียนหัวนาคำจรรยาศิลป์ ตั้งอยู่หมู่ 13

2) โรงเรียนดงบังวิทยา ตั้งอยู่หมู่ 9

3) โรงเรียนโพนสิมอนุเคราะห์ ตั้งอยู่หมู่ 7

4) โรงเรียนบ้านคอนกลาง ตั้งอยู่หมู่ 8

5) โรงเรียนบ้านหนองหัวช้าง ตั้งอยู่หมู่ 6

6) โรงเรียนโลกค่ายโลกใหญ่วิทยา ตั้งอยู่หมู่ 10

3.1.2 โรงเรียนมัธยมศึกษา (ขยายโอกาส) จำนวน 3 แห่ง ได้แก่

1) โรงเรียนหัวนาคำจรรยาศิลป์ ตั้งอยู่หมู่ 13

2) โรงเรียนดงบังวิทยา ตั้งอยู่หมู่ 9

3) โรงเรียน โพนสิมอนุเคราะห์ ตั้งอยู่หมู่ 7

3.1.3 ศูนย์เด็กก่อนวัยเรียน จำนวน 7 แห่ง ได้แก่

1) ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนบ้าน โลกใหญ่ ตั้งอยู่หมู่ 4

2) ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนบ้านหนองหัวช้าง ตั้งอยู่หมู่ 6

3) ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนบ้าน โพนสิม ตั้งอยู่หมู่ 7

4) ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนบ้านดอนกลาง ตั้งอยู่หมู่ 8

5) ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนบ้านดงบัง ตั้งอยู่หมู่ 9

6) ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนบ้านดงบัง ตั้งอยู่หมู่ 15

7) ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนบ้านหัวนาคำ ตั้งอยู่หมู่ 11

3.1.4 ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน จำนวน 1 แห่ง ได้แก่ ศูนย์การศึกษา
นอกโรงเรียนบ้านหัวนาคำ ตั้งอยู่หมู่ 11

3.2 สถาบันและองค์กรทางศาสนา

3.2.1 วัด จำนวน 10 แห่ง

3.2.2 สำนักสงฆ์ จำนวน 4 แห่ง

3.2.3 คริสตจักร จำนวน 2 แห่ง

3.3.4 โบราณสถาน จำนวน 1 แห่ง

3.3 ด้านสาธารณสุข มีสถานอนามัยประจำตำบล จำนวน 2 แห่ง ได้แก่

3.3.1 สถานอนามัยบ้านดงบัง

3.3.2 สถานอนามัยบ้านหัวนาคำ

3.4 ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ได้แก่ ป้อมตำรวจ จำนวน 2 แห่ง

3.5 การบริการพื้นฐาน

3.5.1 การคมนาคม ตำบลหัวนาคำมีพื้นที่ลักษณะเป็นแนวยาวติดกับ
ทางหลวงแผ่นดินสาย 209 เส้นทางระหว่างจังหวัดกาฬสินธุ์ กับ จังหวัดขอนแก่น ทำให้
การคมนาคมการเดินทางไปอำเภอหรือจังหวัดสะดวกสบาย ไม่ว่าจะใช้พาหนะส่วนตัวหรือ
ใช้รถโดยสารประจำทางที่วิ่งอยู่ตลอดทั้งวัน สภาพถนนสายหลักภายในชุมชนปัจจุบัน
ร้อยละ 80 จะเป็นถนนคอนกรีต แต่ยังมีบางส่วนที่ยังเป็นถนนลูกรัง

3.5.2 ด้านโทรคมนาคม

- 1) ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลขเอกชนที่ได้รับอนุญาต จำนวน 1 แห่ง
- 2) สถานีวิทยุ อสมท. จำนวน 1 แห่ง
- 3) ตู้โทรศัพท์สาธารณะ จำนวน 37 แห่ง

3.5.3 การไฟฟ้า ในเขตเทศบาลตำบลห้วยน้ำคำ จำนวน 19 หมู่ มีไฟฟ้าใช้
ทุกหมู่บ้าน ประชากรได้รับประโยชน์จากไฟฟ้าจำนวน 2,732 ครัวเรือน

3.5.4 แหล่งน้ำ

- 1) แหล่งน้ำธรรมชาติ
  - 1.1) ลำน้ำ ลำห้วย จำนวน 3 แห่ง
  - 1.2) บึง หนอง และอื่นๆ จำนวน 25 แห่ง
- 2) แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น
  - 2.1) ฝาย จำนวน 11 แห่ง
  - 2.2) บ่อน้ำตื้น จำนวน 68 แห่ง
  - 2.3) บ่อโยก จำนวน 17 แห่ง
  - 2.4) ประปา จำนวน 13 แห่ง
  - 2.5) บ่อบาดาล จำนวน 26 แห่ง

3.6 ข้อมูลอื่นๆ ได้แก่ มวลชนจัดตั้ง

3.6.1 ลูกเสือชาวบ้าน จำนวน 4 รุ่น (1,324 คน)

3.6.2 อปพร. จำนวน 2 รุ่น (258 คน)

4. โครงสร้างเทศบาล

4.1. ด้านการบริหารจัดการ ประกอบด้วย

4.1.1 คณะผู้บริหาร จำนวน 5 คน ประกอบด้วย นายกเทศมนตรี
รองนายกเทศมนตรี 2 คน เลขานุการนายกเทศมนตรี และที่ปรึกษานายกเทศมนตรี

4.1.2 พนักงานเทศบาลและพนักงานจ้าง จำนวน 83 คน ประกอบด้วย

- 1) สำนักปลัดเทศบาล จำนวน 15 คน
- 2) กองคลัง จำนวน 9 คน
- 3) กองช่าง จำนวน 6 คน
- 4) กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม จำนวน 6 คน

5) กองการศึกษา	จำนวน 47 คน
4.2 คำนิตบัญญัติ ประกอบด้วย สมาชิกสภาเทศบาล จำนวน 12 คน ดังนี้	
4.2.1) สมาชิกสภาเทศบาล เขต 1	จำนวน 6 คน
4.2.2) สมาชิกสภาเทศบาล เขต 2	จำนวน 6 คน

สรุป เทศบาลตำบลห้วยนาคำ อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้ยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลตำบลห้วยนาคำ ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2551 มีหมู่บ้านจำนวน 19 หมู่บ้าน จำนวนประชากร 13,076 คน สภาพทางเศรษฐกิจของประชาชนส่วนใหญ่ในตำบลห้วยนาคำ ประกอบอาชีพค้าขายควบคู่ไปกับการเกษตร ทั้งนี้เนื่องจากพื้นที่ตำบลห้วยนาคำเป็นพื้นที่อยู่นอกเขตชลประทาน ประกอบกับพื้นที่เป็นดินเค็ม การทำการเกษตรจึงไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร ดังนั้นในช่วงหลังฤดูเก็บเกี่ยวประชาชนส่วนใหญ่จึงประกอบอาชีพอุตสาหกรรมในครัวเรือน และการค้าขายนั้นจะเป็นในลักษณะของการออกเร่ขาย สินค้าที่นำไปขายส่วนใหญ่ก็จะได้จากการประกอบอาชีพอุตสาหกรรมในครัวเรือน ได้แก่ เสื้อผ้า ที่นอน ผ้าปูที่นอน และปลอกหมอน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วสันต์ สุวรรณ (2547 : 160-164) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีตำบลหนองจ่อม อำเภอสนทราช จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบที่ต่างกัน โดยประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองแบบธรรมเนียมนิยมมากกว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบธรรมเนียมนิยม ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับต่ำมากกว่าการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับอื่นๆ คือระดับปานกลางและระดับสูง และสภาพเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ การดำรงตำแหน่งที่สำคัญ ในท้องถิ่นหรือหมู่บ้าน การเข้าเป็นสมาชิกในองค์กรหรือกลุ่มจัดตั้ง ในชุมชนเท่านั้นที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกนั้นไม่ว่าจะเป็น เพศ อายุ การศึกษา ต่างก็ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สุวิทย์ จันแข่ง (2547 : 92-97) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลจะเข้เผือก อำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี ผลการศึกษาพบว่าระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง คือ

ความสนใจเรื่องการเมืองการเป็นผู้รณรงค์หาเสียงเลือกตั้งหรือช่วยในการ โฆษณาหาเสียงเพื่อสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งในระดับต่าง ๆ และการติดต่อส่วนตัวกับเจ้าหน้าที่ทางการเมือง มีค่าเฉลี่ย 2.06 ซึ่งอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง

กิตติม์ บุญชูวิทย์ และคณะ (2546 : 250-257) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตจังหวัดขอนแก่น พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในกลุ่มผลประโยชน์อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองอยู่ในระดับต่ำ ด้านการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งอยู่ในระดับต่ำ และเมื่อเปรียบเทียบในเรื่องของเพศ พบว่าเพศหญิงและชาย มีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองแตกต่างกันน้อยมาก จนแทบจะไม่พบความแตกต่างเลย ส่วนเรื่องอายุพบว่าประชาชนที่มีอายุอยู่ระหว่าง 26-35 ปี และ 36-60 ปี มีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง สูงกว่าประชาชนที่มีอายุอยู่ระหว่าง 18-25 ปี และผู้ที่มีอายุมากกว่า 60 ปี ในเรื่องของระดับการศึกษาพบว่า ประชาชนที่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา มีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองสูงกว่าผู้ที่จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ระดับปริญญาตรี และระดับที่สูงกว่าปริญญาตรี และในเรื่องของอาชีพก็พบว่าประชาชนที่ประกอบอาชีพการเกษตร มีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองสูงกว่ากรรมกร ข้าราชการ ผู้ที่ทำงานบริษัท ผู้ที่ประกอบธุรกิจส่วนตัว ตลอดจนผู้ว่างงาน

ปิยพร ติดยี่ประเสริฐ (2548 : 55-59) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน : กรณีศึกษาเฉพาะชุมชนในเขตเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ พบว่า

1. ประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นหญิง มีอายุช่วง 3-40 ปี มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท จบการศึกษาระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า และประกอบอาชีพรับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ
2. การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูงหรือระดับนักกิจกรรม ได้แก่ มีตำแหน่งทางการเมืองและการทำงานเต็มเวลาให้แก่พรรคการเมือง การได้รับตำแหน่งทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับกลางหรือกลุ่มผู้มีส่วนร่วม ได้แก่ การบริจาคเงินเพื่อช่วยเหลือพรรค การเข้าร่วมชุมนุมประท้วง ทั้ง 2 ระดับ ประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมทางการเมืองต่ำหรือเข้าร่วมกิจกรรมน้อย ส่วนการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับต่ำหรือจัดอยู่ในกลุ่มผู้ดู ได้แก่ การมีส่วนร่วมทางการเมืองเพียงแค่พูดคุยเรื่องการเมือง การเข้ารับฟังปราศรัยหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง และการ ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ประชาชนกลุ่มตัวอย่างเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองสูง

โดยสรุป ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ ส่วนใหญ่มีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองต่ำ ผลมาจากปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ประกอบด้วย ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมอยู่ในระดับปานกลางถึงต่ำ ต้องใช้เวลาหาเลี้ยงชีพ ยังส่งผลต่อความสนใจในการติดตามข่าวสารการเลือกตั้งในระดับต่ำ และที่สำคัญคือต้องมีการจูงใจ ไม่ว่าจะเป็นเงินทอง สิ่งของ หรือมีผลประโยชน์แทน ถึงจะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนให้เพิ่มมากขึ้น

ปิยะรัตน์ ต้นทรานนท์ (2548 : 61-64) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในแขวงเมืองราย เทศบาลนครเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นชาย อายุ 31-40 ปี การศึกษาอ่านออก-เขียนได้ อาชีพพ่อค้า-แม่ค้า มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 3,000-5,000 บาท มีบ้านอยู่อาศัยเป็นของตนเอง มีระยะเวลาการพักอาศัยในพื้นที่ 1-5 ปี และภูมิลำเนาเดิมอยู่ในเชียงใหม่ มีความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับกลุ่มผู้ดู คือ ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

โกมินทร์ กุลเวชกิจ (2549 : 81-83) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลจตุรพักตรพิมาน อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า

1. ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับน้อยที่สุด และรายค้านอยู่ในระดับน้อยและน้อยที่สุด เรียงค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมทางการเมืองจากมากไปหาน้อย คือ การเลือกตั้ง การมีกิจกรรมในกลุ่มการเมือง การแสดงความคิดเห็น การรวมกลุ่มผลประโยชน์ และการแสดงออกซึ่งความต้องการต่างๆ

2. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่จำแนกตามเพศและอายุไม่แตกต่างกันทางสถิติ เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา อาชีพ และถิ่นที่อยู่อาศัยมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าระดับอนุปริญญาขึ้นไป อาชีพเกษตรกร/รับจ้างมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ

เทพกาญจน์ เกียรติศิริ (2550 : 125-128) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอคำแพงแสน จังหวัดนครปฐม พบว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอคำแพงแสน จังหวัดนครปฐม อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การร่วมรับรู้ในกระบวนการ

บริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล การร่วมคิดร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล และ การร่วมตัดสินใจร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล และการร่วมตรวจสอบการใช้อำนาจของ องค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในระดับน้อย

ประเสริฐ พิศวงศ์เทวัญ (2550 : 41-43) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ คนในชุมชนเมือง : กรณีศึกษา 27 ชุมชน ในเขตเทศบาลเมืองสุรินทร์ พบว่า ประชาชนมี ส่วนร่วมทางการเมืองของคนในชุมชนเมือง กรณีศึกษา 27 ชุมชน เทศบาลเมืองสุรินทร์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนการมีส่วนร่วมด้านการร่วมกิจกรรมทางการเมืองอยู่ใน ระดับมาก ด้านการเมืองกับการเลือกตั้งอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาความเห็นของประชาชนที่มี ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในเขตเทศบาลเมืองสุรินทร์ พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง ในระดับท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก ส่งผลให้เห็นว่า ประชาชนส่วนใหญ่เห็นความสำคัญของการเลือกตั้ง หรือใช้ประชาธิปไตยในการบริหารท้องถิ่นเป็นเสถียรภาพมากยิ่งขึ้น

สมศักดิ์ สังข์ทอง (2550 : 53-56) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองในองค์การ บริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลศรีจุฬา อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหาร ส่วนตำบลศรีจุฬา ซึ่งพิจารณาจากด้านการเลือกตั้ง ด้านการติดตามสถานการณ์ทางการเมือง ด้านการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง และด้านการแสดงความคิดเห็นทาง การเมือง โดยภาพรวมประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองค่อนข้างน้อย

สวัสดิ์ เพชรขาว (2550 : 37-40) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ ประชาชน : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลที่วัง อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ของประชาชน ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม ทางการเมือง แต่อาชีพของประชาชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สุรินทร์ มณีโชติ (2550 : 60-65) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลคองหงส์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พบว่า ประชาชน ในเขตเทศบาลตำบลคองหงส์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีส่วนร่วมทางการเมือง โดย ภาพรวมและด้านการรณรงค์หาเสียง ด้านการรวมเป็นกลุ่มเพื่อแก้ไขปัญหาทางสังคมและ การเมือง และด้านการติดตามตรวจสอบควบคุมการบริหารงานของคณะเทศมนตรีอยู่ใน ระดับน้อย ส่วนด้านการใช้สิทธิเลือกตั้งอยู่ในระดับปานกลาง

องอาจ บุนจันทิก (2550 : 54-58) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการใช้สิทธิเลือกตั้งเขตตำบลลาดบัวขาว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา พบว่า

1. ประชาชนที่ศึกษาการมีส่วนร่วมในการ ไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง
2. ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการ ไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยรวมทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05
3. ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการ ไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในด้านความตื่นตัวทางการเมือง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
4. ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการ ไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ด้านความต้องการยอมรับว่าเป็นกลุ่มเดียวกัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
5. ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการ ไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ด้านความต้องการบริการที่สะดวกสบาย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วม คือ กลุ่มระดับประถมศึกษา เท่ากับ 1.64 มัธยมศึกษา เท่ากับ 1.54 และระดับปริญญาตรี เท่ากับ 1.50 ซึ่งประชาชนระดับประถมศึกษา มีส่วนร่วมสูงกว่าระดับปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
6. ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการ ไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ไม่แตกต่างกันในทุกด้าน

อาทิตย์ บุญคง (2550 : 65-68) ได้ศึกษาความรู้ความเข้าใจและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนต่อเทศบาลตำบลดอกคำใต้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมทางการเมืองในการบริหารงานเทศบาลตำบลดอกคำใต้อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกบทบาทการมีส่วนร่วมทางการเมืองออกเป็นรายด้านพบว่า ด้านการ ไปใช้สิทธิทางการเมือง และด้านการมีส่วนร่วมในการรับรู้และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองและพัฒนา กลุ่มตัวอย่างมีอยู่ในระดับมาก ส่วนการมีส่วนร่วมด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนา และด้านการมีส่วนร่วมในฐานะเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของกลุ่มตัวอย่างมีอยู่ในระดับปานกลาง

รัชดาภรณ์ ทองถนอม (2551 : 65-70) ได้ศึกษาความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชนในเขตอำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษา

พบว่า ความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชนในเขตอำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมมาก โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชนในเขตอำเภอพานทอง ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุดในเรื่อง การเดินขบวนเพื่อเรียกร้องหรือปกป้องผลประโยชน์ของชุมชน รองลงมา คือ การร่วมลงชื่อในแถลงการณ์หรือจดหมายร้องเรียนเพื่อคัดค้านหรือสนับสนุน โครงการที่มีผลกระทบต่อส่วนรวม ส่วนเรื่องที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นน้อยที่สุด คือ การชักชวนสมาชิกในครอบครัว ญาติ พี่น้อง และเพื่อน ให้ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้แทนท้องถิ่น ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชนในเขตอำเภอพานทอง จำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และเขตที่พักอาศัย พบว่าปัจจัยที่มีความแตกต่างต่อระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชนในเขตอำเภอพานทอง ได้แก่ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ส่วนปัจจัยที่ไม่มีความแตกต่างต่อระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชนในเขตอำเภอพานทอง ได้แก่ เพศ และเขตที่พักอาศัย

วีระชัย เสงษ์ภูิกุล (2551 : 68-70) ได้ศึกษาความรู้ความเข้าใจและปัจจัยในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลห้วยอ้อ อำเภอคลอง จังหวัดแพร่ ผลการวิจัยพบว่า

1. ความรู้ความเข้าใจต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลห้วยอ้อ อำเภอคลอง จังหวัดแพร่ ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับปานกลาง
2. ปัจจัยที่มีผลในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลห้วยอ้อ อำเภอคลอง จังหวัดแพร่ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการไปร่วมรับฟังการปราศรัยหรือฟังนโยบายของนักการเมือง อยู่ในระดับมาก
3. เปรียบเทียบประชาชนที่มีลักษณะส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลห้วยอ้อ อำเภอคลอง จังหวัดแพร่ไม่แตกต่างกันทุกด้าน

อุดม เกสโรทยาน (2551 : 55-57) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลเมืองน่าน จังหวัดน่าน ผลการศึกษาวิจัยพบว่า

1. ศึกษาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพภูมิหลังของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งกับระดับการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง พบว่าเพศ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระยะเวลาที่เข้ามาอยู่อาศัยในเขตเทศบาล ไม่มีความสัมพันธ์ กับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลเมืองน่าน แต่อายุ มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลเมืองน่าน

2. ศึกษาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งกับระดับการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง พบว่า การรับรู้ข่าวสารทางวิทยุ โทรทัศน์ ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลเมืองน่าน แต่ การรับรู้ข่าวสารทางหนังสือพิมพ์ การสนทนากับนักการเมือง การสนทนากับข้าราชการ การเสนอความต้องการต่อส่วนราชการ และการเข้าร่วมประชุม มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลเมืองน่าน

อุดม คุณา (2551 : 108-109) ได้ศึกษาความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ของผู้นำชุมชนกับประชาชนที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในตำบลพระบาท อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนในชุมชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเกี่ยวข้องของความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ของผู้นำชุมชนในภาพรวมแล้ว มีความเห็นด้วยในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยรวม 3.14) เมื่อพิจารณาความเห็นต่อความเกี่ยวข้องของความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ของผู้นำชุมชนกับประชาชนที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เห็นว่าผู้นำชุมชนเป็นผู้กระตุ้นเตือน และจูงใจให้ประชาชนสนใจ ต่อข่าวสารทางการเมืองเสมอ มีความเกี่ยวข้องในระดับมาก ซึ่งประชาชนมีความเห็นด้วยในระดับปานกลาง จำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 36.20 รองลงมาผู้นำชุมชนเป็นผู้ให้ความร่วมมือกับทางราชการในการเผยแพร่ความรู้ด้านการปกครองแบบประชาธิปไตยแก่ประชาชนในชุมชน มีความเกี่ยวข้อง ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.59) ซึ่งประชาชนมีความเห็นด้วยในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 45.00 ผู้นำชุมชนจะเป็นผู้ติดตามข่าวสารเกี่ยวกับบ้านเมืองทั้งในเรื่องเกี่ยวกับการเมือง เศรษฐกิจ ทางหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ สื่อต่าง ๆ มาเผยแพร่หรือพูดคุยกับประชาชนในชุมชนเสมอ มีความเกี่ยวข้องในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.54) ซึ่งประชาชนมีความเห็นด้วยในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 31.00

อิน ดีแสวง (2551 : 62-69) ได้ศึกษาการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ผลการศึกษาพบว่า

1. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน (1) มีส่วนร่วมไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

เกินร้อยละ 50 มากกว่า ไม่มีส่วนร่วม (2) ไม่มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น เกินร้อยละ 50 มากกว่ามีส่วนร่วม (3) ไม่มีส่วนร่วมช่วยเหลือและสนับสนุนกิจกรรมทางการเมือง เกินร้อยละ 50 มากกว่ามีส่วนร่วม (4) มีส่วนร่วมติดตามข่าวสารทางการเมืองกับไม่มีส่วนร่วมเท่ากัน เกินร้อยละ 50

2. การปรับปรุงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน (1) การไปใช้สิทธิเลือกตั้งและการชักชวนผู้อื่น ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เกินร้อยละ 50 (2) การให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการประชุมความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้ง เกินร้อยละ 50

3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง (1) รายได้มากมีส่วนร่วมทางการเมืองมาก รายได้น้อยมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อย (2) การศึกษาอาชีพ มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง (3) อายุ เพศ และสถานภาพสมรส ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

4. แนวทางในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมือง (1) ควรเสริมสร้างด้านการให้การศึกษา อบรม และการปฏิบัติ (2) การส่งเสริมให้มีการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ (3) ให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายเลือกตั้งแก่ประชาชน

นัญญิกาล ศรีจันทร์โท (2552 : 100-102) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาภู อำเภอขามเฒ่าสุราษฎร์ จังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาภูอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายค้ำน พบว่ามีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากทุกค้ำน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย คือ ด้านการรวมกลุ่มผลประโยชน์ รองลงมา คือ ด้านการเลือกตั้ง รองลงมา คือ ด้านการแสดงออกซึ่งความต้องการต่าง ๆ และด้านการแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะ

พิพัฒน์ มนต์เสวี (2552 : 61-63) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า

1. การรับข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ พบว่า ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนาส่วนใหญ่รับทราบข่าวสารจากโทรทัศน์มากที่สุด ร้อยละ 82.8 อ่านหนังสือพิมพ์ 1 ฉบับต่อวัน ร้อยละ 51.6 โดยชอบอ่านหนังสือพิมพ์ไทยรัฐมากที่สุด ร้อยละ 62.5 คอลัมน์ที่ชอบอ่านมากที่สุด คือ บ้านเทิง ร้อยละ 26.8 ดูโทรทัศน์ต่อวันประมาณ 1-2 ชั่วโมง ร้อยละ 41.7 โดยชอบดูรายการโทรทัศน์มากที่สุด คือ ข่าว ร้อยละ 56.0

2. การพูดคุยเรื่องการเมือง พบว่า ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลหนองคองพัฒนาส่วนใหญ่พูดคุยเรื่องการเมืองนาน ๆ ครั้ง ร้อยละ 66.4 เคยชักชวนผู้อื่นไปใช้สิทธิเลือกตั้งร้อยละ 80.5 และไม่เคยช่วยผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกเทศมนตรีหาเสียงเลือกตั้ง ร้อยละ 78.1

3. คุณสมบัติของนายกเทศมนตรีที่ประชาชนต้องการ พบว่า ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลหนองคองพัฒนาส่วนใหญ่ต้องการนายกเทศมนตรีที่มีคุณสมบัตินี้มีความซื่อสัตย์สุจริตมากที่สุด ร้อยละ 81.3 รองลงมาคือ มีมนุษยสัมพันธ์ ร้อยละ 63.3 และแก้ไขปัญหาของประชาชนได้ ร้อยละ 62.5 ความคิดเห็นต่อการพิจารณาเลือกนายกเทศมนตรี พบว่า ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลหนองคองพัฒนาส่วนใหญ่เลือกนายกเทศมนตรี โดยพิจารณาทั้งกลุ่มการเมืองและผู้สมัคร ร้อยละ 51.8 เห็นว่าการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นสร้างความเจริญในท้องถิ่น ร้อยละ 77.3

4. การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง พบว่า ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลหนองคองพัฒนาส่วนใหญ่ จะไปใช้สิทธิเลือกตั้งในครั้งต่อไป ร้อยละ 89.8 การรับข้อมูลข่าวสารการเลือกตั้งจากสื่อเกี่ยวกับการเลือกตั้งนายกเทศมนตรี พบว่าประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลหนองคองพัฒนาส่วนใหญ่รับข้อมูลข่าวสารการเลือกตั้งจากสื่อเกี่ยวกับการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีจากเสียงตามสาย ร้อยละ 54.7 รองลงมา คือ แผ่นพับใบปลิว ร้อยละ 46.1 และวิทยุ หนังสือพิมพ์ ร้อยละ 14.6

สมพิศ สุขแสน (2552 : 109-120) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองอุดรดิตถ์ พบว่า

1. ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองอุดรดิตถ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้งอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการมีส่วนร่วม โดยตรงตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ด้านการมีบทบาทเคลื่อนไหวทางการเมือง และด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างจริงจังอยู่ในระดับน้อย

2. ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ด้านสิ่งรื้อทางการเมือง ด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง ด้านสังคมและเศรษฐกิจ ด้านความพอใจในนโยบายและการบริหารงานส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองอุดรดิตถ์ระดับปานกลาง

3. ปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลเมือง

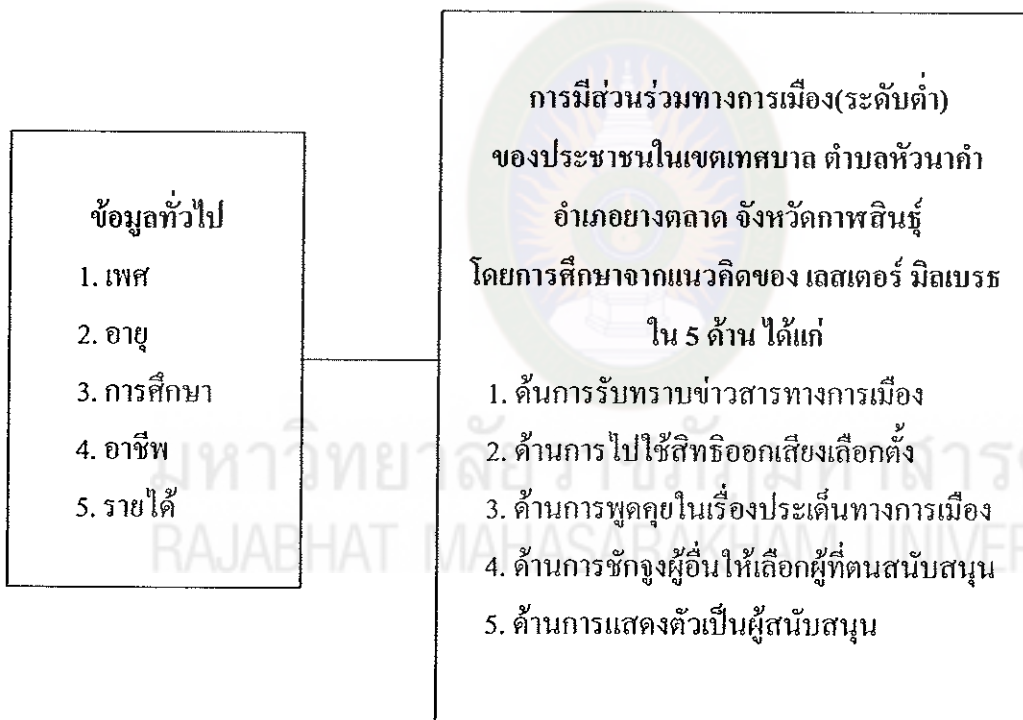
อุตรดิตถ์ ที่สำคัญ คือ บางครั้งไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งเพราะไม่มีเวลาว่าง การไม่มีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองเพราะมีการศึกษาน้อย การเมืองปัจจุบันแบ่งเป็น 2 ฝ่าย ทำให้เกิดความขัดแย้งในชุมชน การเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นทางการเมืองน้อย และการไม่กล้าแสดงตนว่าเป็นสมาชิกกลุ่มใด

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง (สุวิทย์ จันทง. 2547 : 92-97) ซึ่งสอดคล้องกับ เทพกาญจน์ เกียรติศิริ (2550 : 125-128) และสวัสดิ์ เพชรขาว (2550 : 37-40) ซึ่งแตกต่างจาก โกมินทร์ กุลเวชกิจ (2549 : 81-83) และสมศักดิ์ สังข์ทอง (2550 : 53-56) พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอยู่ในระดับน้อย ส่วนการศึกษาของ นัฐฤกาศ ศรีจันทร์โท (2552 : 100-102) พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอยู่ในระดับมาก ส่วนการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ปิยพร ดิษฐ์ประเสริฐ (2548 : 55-59) พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองสูง ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาของ สุรินทร์ มณีโชติ (2550 : 60-65) และองอาจ บุนจันท์ (2550 : 54-58) พบว่าการไปใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับการมีส่วนร่วมติดตามข่าวสารทางการเมือง การศึกษาของ สมพิศ สุขแสน (2552 : 109-120) พบว่าด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการศึกษาของ อิน คีแสง (2551 : 62-69) พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองเกินร้อยละ 50 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ พิพัฒน์ มณีเสวี (2552 : 61-63) พบว่าการรับทราบข่าวสารทางการเมืองจากสื่อต่างๆ ส่วนใหญ่รับทราบข่าวสารจากโทรทัศน์มากที่สุด ร้อยละ 82.8 ส่วนการพูดคุยเรื่องการเมือง ส่วนใหญ่แล้วนานๆ ครั้งประชาชนจึงจะพูดคุยกันเกี่ยวกับเรื่องการเมือง และเมื่อเปรียบเทียบกับในเรื่องของ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ การศึกษาของ กิตติมี บุญชูวิทย์ และคณะ (2546 : 250-257) พบว่าเพศหญิงและชาย มีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองแตกต่างกันน้อยมาก ส่วนเรื่องอายุพบว่าประชาชนที่มีอายุอยู่ระหว่าง 26-35 ปี และ 36-60 ปี มีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองสูงสุด ในเรื่องของระดับการศึกษาพบว่า ประชาชนที่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา มีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองสูงกว่าผู้ที่จบการศึกษาในระดับอื่น และในเรื่องของอาชีพก็พบว่า ประชาชนที่ประกอบอาชีพการเกษตร มีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่าอาชีพอื่น ส่วนการศึกษาของ รัชดาภรณ์ ทองถนอม (2551 : 65-70) พบว่า ปัจจัยที่มีความแตกต่างต่อระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้แก่ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาของ สวัสดิ์ เพชรขาว (2550 : 37-40) พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้

ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

กรอบแนวคิดการศึกษา

จากการศึกษาแนวคิด และทฤษฎี ที่เกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ผู้ศึกษาได้กำหนดกรอบแนวคิดตามหลักการดังกล่าว มาเป็นกรอบในการศึกษาค้นคว้าเพื่อเป็นแนวทางในการหาคำตอบว่าประชาชนในเขตเทศบาลตำบลห้วยน้ำคำมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับใด ดังแผนภูมิที่ 1

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดการศึกษา